

dubbele bedae-
n dit voor de
ken. Neem een
het burgerlijk
ur der Room-
fit in de onder-
armen voorzien.
at wanneer het
erde deze helft
ibestuur niet in
kosten op zich
weten, dat het
n voor de helft
de andere helft
mbestuur over-
precies op het-
n de dubbele
waartegen men
zen, maar ver-

etref, dat deze
idie zou wezen
licht verzuimen,
nээр tegen de
oestand is thans
aar burgerlijke
over 46% der
nzel, dat deze
n tot de Her-
t. De sommen,
t uit te geven,
n onzer Kerken
nrecht schuilt
deeling", maar
even goed.
ederen nu een
tandpunt inge-
gerlijke armen-
af, en eischen
op zou houden
k te bedeele-
n, tandpunt allen
de burgerlijke
loor hun Kerk
et laten staan
n de dubbele
zwak.

tegen de dub-
aangevoerd
bele bedeele-
armbestuur en
gd worden en
de kerkelijke
t het oogpunt
deze dubbele
ernstig gevaar,
at motief vol-
gawaarschuwd,
niet te aan-

g dan ook een
id ons wilde
Kerken niet
krenking van
steeren. Maar
e heeft het in
ubbele bedee-
de door haar
le ondersteunt,
wanneer een
k armbestuur
zoecken zal,
derdaan ver-
e armbestuur,
r zijn oordeel
pleeren; maar
niet, dat zulk
oen, wanneer
de verleende
Wet schrijft
le onderstant
tot het strikt
lijven, en het
dat een bur-
n, wanneer de
die hulp ge-
ijn onze bur-
et, dat ze uit
aan bedeele-
nen.

te helpen, van
n kwaad te
it, dat onze
eling zouden
e dubbele be-
voor zwakke
Moer echter
waardigheid
s grond bij de
zer dubbele
e staan als
om tot de
leze dubbele
in verleiding
diaconieën
m voor de
zif van de
we nog veel
urmen geheel
over te laten,
leen op het
en en niet
g tegenover
eter hebben
in tal van
n heeft met
vrucht ge-

ment over,
is van het
leeling, dat
het meest
he rol van
volhouden.
de bedoe-
dat deze
d zou wor-
d altoos die
wezen, zou
ijn krijgen,
onderhield.
ker wezen,
die over
armen dan

onderhouden zou met het geld, dat mede
door de leden onzer Kerken zou moeten
worden opgebracht. Dit bewaar is vol-
komen juist, hoewel natuurlijk niet uit het
oog mag verloren, dat de Overheid deze
dubbele bedeele niet als een subsidie aan
de Hervormde Kerk schenkt, maar aan de
armen van alle Kerken, die door hun eigen
diaconie niet voldoende gestuurd kunnen
worden. Intusschen zou het amendement
door Dr. de Moor voorgesteld, om in
de wet een bepaling op te nemen, dat de
dubbele bedeele zal moeten uitgekeerd
worden door dat armbestuur, dat het groot-
ste deel betaalt, voor een deel dit bewaar
kunnen overnemen. Voor onze Kerken ver-
langen we deze bepaling niet, want we hopen
dat niet één onzer Kerken van deze dubbele
bedeele gebruik zal maken. Maar wat de
Hervormde Kerk betreft, zou deze maat-
regel in vele gevallen kunnen beletten, dat
deze Kerken, trots haar plichtverzuim,
mooi weer speelden met het geld van den
Staat.

Dr. H. H. K.

Mit de Verg.

Dr. J. Hanis hield onlangs een referaat over
het karakter en de beteekenis van den consulent,
dat we hier gaarne uit *De Basiss* overnemen,
omdat het kort maar duidelijk is en zeer goed
dienen kan, om meer licht over dit instituut
te verspreiden.

Ten einde *consulent* toe te lichten wat een
"consulent" is in onze Gereformeerde Kerken, zal
ik achtereen volgens iets mededeelen omtrent:
1. den naam, 2. de histor. opkomst, 3. de ver-
plichtingen, 4. de bevoegdheden en 5. de finan-
ciele vergoeding van den consulent.

1. De naam *consulent* komt in de groote uitgave
van het woordenboek der Ned. Taal niet voor.
Hij is zeker vergeten. Het vreemde woord is af-
geleid van een lat. woord, dat *raadplegen* beteek-
ent, in gerechtelijke aangelegenheden wordt het
nog wel gebruikt; de rechtsgeleerde, de raadsman,
die in rechtszaken iemand van advies dient, wordt
wel *consulent* genoemd.

En het is ook veelvuldig in gebruik op kerkelijk
gebied. Men wijst er dan mee aan in onze Geref.
Kerken den predikant, die, hetzij met, hetzij son-
der overleg met een vacante kerk, welke maar één
dienaar heeft, als er geen vacature is, door de
classis wordt aangeworven, om die vacante gemeente
soveel mogelijk in de gewenschte, met advies,
leiding of ook hulp in hare kerkelijke zaken bij te
staan. Wijst de classis één of twee dienaars aan, dan
heeft hij alleen maar *consulent*; worden twee aan-
geworven, dan kan men spreken van *primus consulent*
en *secundus consulent*; evenals men spreekt van
primus en van secundus afgevaardigden naar meer-
dervergaderingen van kerken.

2. In de kerkelijke literatuur van onze Geref.
Kerken uit de 16e eeuw, wordt de naam *consulent*,
voorvoorz mij bekend is, nog niet aangetroffen.
Het instituut van het consulentchap bestond
toen eigenlijk nog niet. Het advies der classis,
waarvan sprake is in art. 4 K. O., bij beroepingen,
werd toen waarschijnlijk op deze wijze gegeven, dat
2 of 3 genabuurde kerken door middel van afge-
vaardigden of van een paar classicale visitatoren
bij een of twee kerken tegenwoordig waren.

En ook gaven de classen in hunne vergaderingen
denklijk wel bij beraling advies.
In de 17e eeuw, en voornamelijk in de 18e eeuw,
en evenals in de 19e eeuw komt de *consulent*
echter gedurig voor. In de Synodale Acta en in
de Kerkelijke Handboeken uit dien tijd worden
omtrent de consulenten dan ook vele bepalingen
gevoerd, als: *wie consulenten zullen zijn; hoeveel*
er zullen zijn; welke hunne bevoegdheden zijn, enz.
Van die bepalingen hier te verhalen of een kort
histor. overzicht te geven en dan alleen nog maar
van degenen, die nu onder de oogen kunnen, zou
wel wat lang duren en is daarom niet gewenscht
te achten. Eigenlijk is dat hier ook niet nodig
en daarom overbodig. Ik merk alleen maar op,
dat soms zeer *behartigheidswaardige*, soms ook
verreemde, ja *verkeerde* bepalingen gemaakt zijn bij
de bepalingen voor de consulenten.

Zoo werd — om van ieder één voorbeeld te
geven — 12 April 1659 in de cl. Deventer beslo-
ten, dat de "predikanten-consulenten", die over
de beroepingen staan, "met alle voorsichtigheid
pro te natta" (die naar voorkomende omstandig-
heden) zullen toelaten, doch — zoo werd ook be-
paald — zij zullen zich bij de beroeping tocht
spare passiv hebben te gedragen, d. w. z. hoer-
maal geen pressie mogen uitoefenen. Zier terecht
kwam de classis Deventer aldus tegen overheersching
van den consulent op.

Daarentegen werd 11 Aug. 1727 door de classis
Den Haag — lang niet mak — de bepaling gemaakt,
dat de consulent aan een kerkeraad moest berichten,
als de gemeente vacant werd, dat (de kerkeraad)
niet het minste, wat het ook zij, zonder consulenten
zal mogen doen. Zeker een vreemde, ja verkeerde
bepaling.

Ook in de 19e eeuw bediende men zich in de
Gereformeerde Kerken van consulenten, terwijl
bij de jongste revisie van de K. O., in 1905, op de
Synode te Utrecht, het punt van het consulentchap,
dat reeds drie eeuwen ongewijzigd bestond, nu ook
in de K. O. is opgenomen in art. 4, zodat wij
daar nu o. m. lezen, dat de beroeping in Kerken
niet met meer dan één dienaar zal geschieden ook
met advies van de classis of van den kerkeraad
de classis aangewezen consulent.

3. Omtrent de verplichtingen van den consulent
valt op te merken, dat eigenlijk maar één zaak
in de K. O. staat, waartoe van den consulent een
bepaalde verplichting voortvloeit: n.l. de beroeping
van den predikant in een gemeente met één
dienaar. Daarbij dient, gelijk reeds is medegedeeld,
de consulent van advies te dienen.

De vacante kerk moet hem dan in deze zaak
kennen, en de consulent is dan verplicht om advies
te geven. In overleg met den kerkeraad der vacante
gemeente kan dan vastgesteld worden of hij ook —
wat soms gewenscht kan zijn — bij de nominatie
d. i. bij 't formieren van een getal tegenwoordig
zal zijn; en of hij ook — gelijk in vele gevallen
regel is — de vergadering der gemeente zal leiden,
waarin de aanwijzing zal plaats hebben door de
gemeente van een predikant, die daarna door den
kerkeraad zal worden beroepen; terwijl hij, nadat
de beroeping is uitgebracht, als consulent den be-
roepbrief mede heeft te ondertekenen, opdat de
beroepene daardoor wete, dat bij de beroeping
alles behoorlijk is toegegaan en met de eischen
van het kerkverband gerekend is geworden. Anders
bepaald omschreven verplichtingen bestaan er voor
den consulent niet.

Wat echter niet wegneemt, dat een consulent,
bijkant de vacante gemeente raad en leiding en
hulp behoeft in andere kerkelijke zaken, en zich
daartoe tot haren consulent wendt, zich ongetwijfeld
verplicht zal gevoelen om haar, zooveel hij kan,
behalpzaam te wezen. Zulke zaken zijn: 't prediken,
(vooral bij bijz. gelegenheden) en het uitspreken
van de sacramenten; het catechiseren; ook wel zieken-
bezoek of z.g. huisbezoek; het leiden van begrafen-
issen en van vergaderingen, ook wel van die,
welke voor andere doeleinden dan verklieringen
worden gehouden.

Soms is het zelfs *erger* gewenscht, dat de consulent
in een of meer van deze gevallen niet alleen *advies*
geeft, maar ook, — zooveel de arbeid in de eigen
gemeente en de krachten van den consulent dit
toelaten, — en door zijne tegenwoordigheid en
door zijn optreden leiding geeft, opdat de vrede en
de orde en de geestelijke welstand der gemeente te
meer bevorderd moge worden.

De consulent is daarom, hoewel ook dit niet
beschreven is, doch zeker uit den aard en de
bedoeling van het consulentchap voortvloeiend, ook
verplicht, om, zooveel hij kan, te helpen toelaten,
dat alle dingen in de vacante gemeente op goede
en ordelijke wijze geschieden; en een vacante
gemeente handelt, zeker zeer wijl, als zij zich, bij
voorkomende moeilijkheden of andere zaken van
gewicht, tot den consulent wendt om raad en hulp.
Wijl de classis, die haar gaarne zal willen helpen
als zij veragert, maar slechts nu en dan, d. i. in
den regel om de drie maanden bijeen is.

4. Van de bevoegdheden van den consulent kan
ook in 't kort de hoofzaak worden medegedeeld.
De consulent is geen lid van den kerkeraad van
de vacante gemeente evenals de andere kerkeraads-
leden van die kerk. En evenmin is hij lid van de
vacante gemeente zelve. Van het hebben van een
heerstem in gemeentelijke vergaderingen of in de
vergaderingen van den kerkeraad kan dus geen
sprake zijn. De consulent heeft als *formel* buiten
de gemeente staande en door de classis alleen tot
consulent aangewezen, niet anders dan hoogstens
een *adviseerende* stem; is voorts bevoegd — men
zou kunnen zeggen omdat hij het *verplicht* is —
om zijn invloed aan te wenden tot heil van de
vacante kerk, naar den regel in Gods Woord en
de kerkelijke bepalingen; en is daarom ook be-
voegd om te waarschuwen en te vermanen, bijkant
den kerkeraad of gemeente eigenwillige en daarom
zondige paden wilde gaan inslaan of ook reeds had
betreden. Indien b.v. bij een beroeping niet ge-
handeld werd gelijk behoort, zou hij kunnen
weigern den beroepbrief te teekenen, of ook indien
hij gevraagd was kunnen weigeren de vergaderin-
gen met 't oog op de beroeping te leiden, en wordt
van het gebeurde door hem aan de classis mede-
deeld.

Wat eindelijk de financiële vergoeding aan den
consulent voor zijne betoelpe hulp aangaat, ook hier
geldt: De arbeid is zijn loon waardig.
Misschien is het daarom soms wel gewenscht,
ten einde latere eventuele moeilijkheid of misver-
stand omtrent dit punt te voorkomen, hieraan-
gaande niet bij het *indigen* van den arbeid eenige
overeenkomst te treffen — maar bij het *begin* er
van reeds een behoorlijke afspraak te maken,
althans niet te spreken van weerszijden dat men
elkander in dit punt wel vertrouwen kan.

Ziehier enkele opmerkingen over de beteekenis
van het consulentchap. Misschien hebben zij eenig
licht ontstoken. Leide de Heere zijne Kerken ook
bij deze zaak steeds door Zijn Geest, opdat zij
Zijnen gemeenten ten zegen zijn en alzoo Zijn Naam
ter eer.

Officiële Berichten.

Par. Synode van Z.-Holland (Z. gedeelte).
Dese zal gehouden worden te Hellevoetsluis
in het Militair Tehuis op Dinsdag 27 Juni.
Punten voor het agendum vóór 4 Juni te
zenden aan den ondergeteekende.

Namens de roepende kerk van Hellevoetsluis:
A. D. C. KOK, consulent.
Nieuw-Helvoet, 25 April 1911.

De Particuliere Synode van Zeeland zal D.V.
gehouden worden te Goes op Woensdag 14 Juni
a.s., aanvang 's morgens 10 uur.

Punten voor het agendum in te zenden vóór
of op 17 Mei aan den eerstonderteekende.
De kerkeraad der Geref. kerk van Goes:

R. J. v. d. VERN, praesent.
C. ORANJE L., scriba.

Kort verslag van de classis Ommen,
vergaderd op 12 April '11 te
Hardenberg.

1. Na opening der verg. worden voor het
moderamen aangewezen Dr. Schoemaker Sr. als
praesent, Dr. de Vries als scriba en Dr. Schoe-
maker Jr. als assessor.

2. De notulen der vergadering worden ge-
lezen en na enkele opmerking goedgekeurd.

3. Kenige voorstellen worden overwegen: a.
het voorstel om in het vervolg op Donderdag
te vergaderen. Besloten te laten op Woensdag;

b. Een schrijven uit de kerk te Dedemsvaart,
waarin aangedrongen wordt op betere viering
van den bid- en dank- en Hemelvaartsdag.

Naar aanleiding daarvan wordt de volgende
motie voorgesteld en aangenomen: De classis
Ommen betreft het ten zeerste, dat de Bond
van Geref. jongelingsverenigingen op Hemel-
vaartsdag vergadert en daardoor vele jongelingen
aan den kerkdienst onttrokken worden in strijd
met art. 67 D. K. O. en spreekt met den
meeste aandrang de wenschelijkheid uit, dat
de Bond op een anderen dag vergadere.

Wat de bid- en dankdagen betreft, oordeelt
de classis dat de kerken behooren geweten te
worden op den ernst der dagen.

c. Inzake "dominè-nood" wordt een schrijven
van diezelfde broeders voorgelezen, die voorstellen
dat de classis pogingen doe, dat er verootmoed-
iging kome en een biddag daarvoor worde
uitgeschreven. De classis, waardeerd de be-
doeling van die broeders, oordeelt dat voor een
bepaald biddag geen voldoende reden bestaat en
draagt de kerken op met de discussie op
dit punt winst te doen.

d. In de opleidingskwestie oordeelden de
kerken der classis op één na het voorstel van
Zaandam ter zijde te leggen. Aldus werd door
de verg. besloten.

e. De kerk te O. stelt vervolgens voor, adhesie
te betuigen met den door de kerk te Kampen
uitgedrukte wensch. De classis kan in hoofd-
zaak hierin meegaan en spreekt dienavonds de
wenschelijkheid uit, dat de zaak der zoogenamde
eenheid van opleiding voor jaren bidt rusten,
b. de Theol. School zoo goed mogelijk te
maken en c. ook aan de school der Kerken het
recht van promotie te verleenen.

4. De kerk te O. brengt nog ter sprake het
optreden van studenten in de theologie aan de
theol. fac. der V. U., bij het Heilsleger c. a.

De classis acht deze zaak in handen van
deputaten voor het verband veilig, en keurt
daarom niet noodig daarover verder te handelen.

5. De genabuurde kerken die de kerk te D.
van advies dienden, rapporteeren en de afge-
vaardigden deelen mee, dat het bezoek goed
gevolg heeft gehad. De censuur werd opgeheven.

6. Dr. de Jong als zendingdeputaat doet
enige mededeelingen omtrent onzen zending-
arbeid op Soemba.

7. Bij de rondvraag naar art. 41 D. K. O.
ontvangt de kerk te A. advies in een tuchtsak
De kerk te D. vraagt den tweeden trap van
censuur wegens zonde tegen het 4e en 5e gebod.
De zaak wordt aan het bevel van den kerk-
eraad overgelaten. De kerk te d. K. vraagt
vacaturebeurten en een consulent. De z. wordt
als consulent begerd en aangeworven.

8. De kerk te O. is voor de volg. verg.
roepende kerk.

9. Een schrijven van de heeren B. en W. te
Nijverdal over de uitgaaf van een *Prov. Kerk-
bode* met verzoek om zedelijke steun voor dit
doel, wordt gelezen, maar niet behandeld omdat
de broeders zich tevergeefs lieten wachten.

10. Tot deputaten naar de partic. synode
worden aangeworven als primi: Dr. L. Smilde,
R. J. Schoemaker Jr. en J. van Henten, als

secundi: Dr. W. de Jong, H. Bulder en C. C.
Schot. De onderlingen: H. J. Harsevoort, H.
Holtrust en P. Mos, met hunne secundi A.
van Dijken, P. Veenhuizen en J. Makkinga.

11. Voor Rheine (Westf.) zal de classis voort-
gaan met denzelfden steun in de prediking als
ten vorigen jare te verleenen.

12. De praesent sluit de vergadering en gaat
in dankgebed voor.

Op last der classis,

W. DE JONG.

Kort verslag van de classische verga-
dering op Woensdag 19 April
1911 gehouden te 's-Hertogen-
bosch.

1. Dr. A. Brummelkamp opent de vergadering,
laat zingen Ps. 72: 1, leest Psalm 72: 1-15,
en gaat voor in gebed.

2. De credentia's worden nagezien. Alle
kerken zijn tegenwoordig behalve Hellenaveen,
dat zonder kennisgeving afwezig is.

3. Het moderamen wordt geconstitueerd. Dr.
Brummelkamp is praesent. Dr. Hoekstra scriba.

4. Brouwer assessor.

5. De notulen van de gewone en van de
buitengewone vergadering worden gelezen en
goedgekeurd.

6. Er wordt rapport uitgebracht over de in-
stituering van de kerk te Venlo. De praesent
leest het hartelijk woord van welkom tot de
afgevaardigden van Venlo, die heden voor het
eerst ter vergadering zijn.

7. Ingekomene stukken.

a. van den kerkeraad van Klundert, dat de
Particuliere Synode D.V. 31 Mei te Breda zal
worden gehouden.

b. verzoek om steun voor den arbeid in Rijn
Pruisen. Wordt medegegeven naar de kerkeraden.

c. Schrijven van Dr. P. v. A. te A'dam, zal
worden beantwoord.

8. Bij de rondvraag naar Art. 41 krijgen
enkele kerken advies. De grensregeling tusschen
Venlo en Helmond wordt vastgesteld. Voortaan
resortteert geheel Limburg onder de kerk van
Venlo.

9. Namens Helmond zal aan de Part. Synode
verzocht worden, dat Dr. Both mag blijven
catechiseren te Helmond, dat de bijdrage van
wege der Part. Synode worde verhoogd, dat het
verzoek aan de Generale Depp. voor Hulpbeh.
kerken worde gestuurd.

Namens Sprang zal worden verzocht om / 100
subsidie bij eventuele beroeping.

Het verzoek van Heusden om steun in de
bediening des Woords wordt met aanbeveling
doorgevoerd.

Met algemeen stemmen wordt besloten de
volgende voorstellen der Partic. Synode te
brengen.

1. De Generale Synode van de Geref. kerken
in Nederland wende zich bij monde van de
deputaten voor de correspondentie met de Hooze
Overheid tot de Regering met het verzoek, de
reglementen van de gevangenis zoodanig te
wijzigen, dat het mogelijk gemaakt worde, dat
gevangenen bezoeken kunnen ontvangen van
den predikant der kerk waartoe zij behooren,
al of niet in tegenwoordigheid van beamten.

2. In verband met art. 19 K. O. worde een
sak opgericht voor minvermogende jongelieden
die den Heere in het ambt van dienaar des
Woords wenschen te dienen. Door elke kerk in
deze provincie worde eenmaal des jaars voor
deze sak gecollecteerd.

3. De classis, overwegende dat het allen-
sins gewenscht is, dat de vrede en de rust in onze
kerken bewaard blijven,

overwegende dat een voorstel tot eenheid van
opleiding ten grondslag moet hebben de voor-
waarden, die in 1892 bij de vereeniging der
kerken zijn gesteld,

besluit het volgende voorstel ter Part. Synode
te brengen:

De Generale Synode van de Geref. Kerken in
Nederland besluite het voorstel-Zaandam en het
voorstel-Dr. Sikkel niet in behandeling te nemen.

10. Voor het examen van den beroepen
predikant van Venlo wordt een regeling gemaakt.

11. Tot afgevaardigden naar de Particuliere
Synode worden benoemd, als primi, Dr. R. Brou-
wer, Dr. A. Brummelkamp, Dr. T. Hoekstra, en
de onderl. H. Both, J. R. de Milt, H. Schreuders.

Als secundi, Dr. H. L. Both, Dr. J. de Vries,
en de onderl. G. J. Koerselman, J. Links, W.
Versteeg.

12. Aanbevelen zullen worden voor depp. voor
evangelisatie, Dr. A. Brummelkamp, Dr. T.
Hoekstra, en onderl. H. Both.

13. Een evangelisatie-deputaat doet medede-
elingen van dien aard. Er is ruime dankstof.

14. Vacature-beurten, Tilburg zal zorgen voor
Hellenaveen, Kindhoven, en Vrijhoeve-Capelle
voor Helmond.

15. Na inzing van collecten en quota wordt
de vergadering door den praesent gesloten. De
scriba gaat voor in dankzegging aan den Heere.

Namens de classis,

T. HOEKSTRA, scriba.

Buitenland.

Duitschland. Pro en contra Jatho-
Traub.

De opperkerkeraad der Pruisische landseker-
heid den predikant Jatho te Keulen, die gelijk
wij mededeelden aangeklaagd is wegens zijn
moderne gevoelens, gehoord; ook het Consis-
torium van Koblenz en vertegenwoordigers der
Keulse gemeente zijn voor dat lichaam ver-
schenen, en daarna heeft het de zaak aan het
"Spruchcollegium" overgegeven. Dit college he-
staat uit dertien leden en heeft nu uit te maken,
of een vereerde werkzaamheid van Jatho in de
landsekerheid, met de positie die hij in zijn leerin-
gen tot de belijden der kerk inneemt, nog
vereinigbaar is. Voor het nemen van een besluit
is noodig, dat alle leden aanwezig zijn en dat
twee derden hunner er zich voor verklaren.

De vrienden van Jatho zijn nu sterk aan het
werken gegaan om het Spruchcollegium te laten
gevoelen, dat Jatho velen achter zich heeft.
De predikant Radecke uit Keulen heeft zich
naar Berlijn begeven, om aldaar in een groote
vergadering over de zaak Jatho te spreken.
Het Beijische Consistorie had te voren de
Beijische predikanten laten weten, dat zij aan
de demonstratie ten gunste van Jatho niet
mochten deelnemen. De Duitse protestanten-
bund met nog twee andere moderne vereni-
gingen hadden de vergadering samengeroepen;
waartoe bleek dat men van plan was stemming
te maken voor Jatho en tegen het "Spruch-
collegium". Het consistorie gaf den predikanten
te kennen, dat volgens den Opperkerkeraad deel-
nemen aan de vergadering als "misbruik" moet
opgevat worden. Desniettemin waren
onderscheidene predikanten ter vergadering.

Ook te Hamm in Westfalen werd den 20sten
Maart door de "vrienden van Evangelische
vrijheid" een samenkomst gehouden om te

toonen, dat men met mannen als Traub en
Jatho sympathiseert. Maar die vergadering liep
anders uit als men verwacht had. De gemeente-
leden wilden Traub toonen, dat verreweg het
grootste deel van de Kerk hier plaats niet met
zijn leerstellingen medegaat. En zoo is het ge-
schied. Traub sprak eerst over den "kerkelijk-
staatskundigen toestand" en wel over de ver-
houding tot Rome, en daarna lichtte hij de
geloofsbepalingen van Jatho toe. Hij deed dit op
zulk een ruwe wijze, dat de vergadering er
over ontzet was en zich verbaasde dat een
predikant der landsekerheid meeningen durfde uit-
spreken, die zoo geheel in strijd zijn met het
geen een Christen als heilig en dierbaar heeft
leeren kennen.

Men bleef hem het antwoord niet schuldig.
Eerst namen achtereenvolgens drie predikanten
het woord en daarna een reeks gemeenteleden,
om aan te toonen hoe onhoudbaar en troost-
loos de leeringen van Traub en Jatho zijn. Van
de vrienden van Traub sprak alleen een onder-
wijzer, en dit nog wel om zich tegen een verwijt
dat hem, den onderwijzer, gedaan was, te ver-
dedigen. In een lang slotwoord poogde Traub
tevergeefs de ernstige bewaren die tegen zijn
leer ingebracht werden, te weerleggen. Niet één
van de aanwezige "vrijheidsvrienden", vond een
woord tot verdediging van Traub. Aan het einde
der vergadering bleef de vergadering spontaan
het lied van Luther aan: "Das Wort ist unser
stahn, und kein Dank dazu haben" (gij zult het
Woord Gods niet aantasten en geen
gedachte daaraan toevoegen). Bij het uiteengaan
werd aan de zaalderen, het vlugschrift: "Auf
für positives Christentum", uitgedeeld. Traub
en zijn vrienden hebben uit deze vergadering
duidelijk geleerd, dat het volk te Hamm niet
van zijn modernisme gediend is.

Rusland. Reactie.

Er verscheen dezer dagen in Rusland een
brochure, waaruit blijkt wat de Russisch na-
tionalistische partij onder gewetensvrijheid verstaat.
De inhoud is de volgende: 1. De "orthodoxe"
kerk heeft alle rechten. Het is verboden de
kerk te verlaten en tot een andere kerk over
te gaan. Alle kinderen uit een gemengd huwe-
lijk geboren, waarvan een der echtgenooten tot
de orthodoxe kerk behoort, moeten naar den
orthodoxen ritus gedoopt worden. De Staat geeft
alleen aan de orthodoxe kerk financiële hulp
voor het bouwen van kerken en scholen, en voor
het salarieren van geestelijken. Een bijzondere
raad voor kerkelijke zaken moet worden inge-
steld, die te beslissen heeft hoeveel geld de
kerk zal ontvangen. 2. Alle andere godsdien-
stige gemeenschappen worden als private ver-
eenigingen erkend, die aan de voor ieder gel-
dende burgerlijke wetten onderworpen zijn. Bij
het behandelen van kerkelijke zaken moet de
Russische taal gebruikt worden. Het bestuur
van elke godsdienstige gemeenschap moet zijn
zetel in Rusland hebben (en de paus? Wanneer
financiële steun noodig is, kunnen de niet-
orthodoxe gemeenschappen deze door de Keizer-
lijke genade verkrijgen, maar op voorstel van
bijzondere geestelijke comités. Het toezicht op
de gemeenschappen wordt uitgeoefend om door
het departement van Binnenlandsche Zaken. Dit
departement heeft de bevoegdheid toestemming
te geven tot en het toezicht te houden over
godsdienstige vergaderingen en congressen
(synoden). Geen scholen noch academiën mogen
geopend worden zonder toestemming van het
departement van Binnenlandsche Zaken. Op
alle scholen moet Russisch gesproken worden,
evenals op kerkelijke vergaderingen. In de
scholen der niet-orthodoxen en op hunne ver-
gaderingen moet altijd een lid der orthodoxe
kerk aanwezig zijn. 3. De oud-geloovigen en
andere Russische secten, die den Staat niet
vijandig zijn, kunnen voorrechten erlangen,
wanneer deze voor de orthodoxe niet schade-
lijk zijn. Het opzicht over de secten is aan
het departement van Binnenlandsche Zaken
toevertrouwd.

Dit program, dat wij verkort wedergeven, is
zoo buitensporig, dat men geneigd is te be-
wijfelen of het wel ernstig gemeend is. Maar
een Russisch blad, de *Obr. Russ.*, beschouwt
het als ernstig en drukt het in zijn geheel in
een bijblad af. Dan blijkt er uit, dat er in Rus-
land een partij aan het werk is, die zich de
"nationalistische" noemt, welke zooveel moge-
lijk poogt de belofte van den Czaar om in zijn
land volledige gewetensvrijheid te geven, tot
een doode letter te maken.

Gemengd Nieuws.

Een riddersche daad. Bij gelegenheid van het
feest dat Beieren vierde toen zijn Prins-Regent
Luitpold gosten geboortdag vierde, werd in Ber-
lijn gebrocht hoe deze Roomeische vorst een
riddersche daad verricht heeft. Het was in 1845,
dus 66 jaar geleden. De prins was dus toen nog
slechts 24 jaar. Het ultramontaanse ministerie
Abel was aan het bewind. Er was een bevel uit-
gevaardigd, dat ook soldaten van de Evangelische
kerk, wanneer het "Allerheiligste" der Roomeische
kerk werd rondgedragen, daarvoor hunne knieën
moesten buigen. Alle pogingen om deze order
langs wettigen weg te laten intrekken, stultten op
den tegenstand van het ministerie Abel af. Zelfs
werden de gewaarborgde rechten der algemeene
Synode die in 1842 te Bayreuth en Ansbach aan-
kwam, met voeten getreden. Het werd haar ver-
boden de 97 petities die tegen de order ingekom-
en waren, te handelen, en ook werd een adres aan
den koning afgewezen. Toen deze zaak in den Raad
van State in het begin van 1845 ter sprake kwam,
stelde een Roomsche lid van dien Raad voor, dat
de koning openlijk aan de synode zijn misnoegen
moest te kennen geven, en Abel vond dit goed,
terwijl de Protestantsche leden van den Raad zwe-
gen. Toen nam de jongste der aanwezigen het
woord, het was prins Luitpold, die betoogde, dat
hij in het adres der Synode geen spoor van ophit-
sing had kunnen vinden en dat hij daarin niets
anders lezen kon dan